

Hulpmiddel leerlijn Filosofie van 2de naar 3de graad

Legende: Vet = handelingswerkwoord – Onderlijnd = toevoeging t.o.v. 2de graad – Grijs = keuzedoel

Glossarium

- Analyseren: verbanden zoeken tussen gegeven data en een eigen besluit trekken
- Beargumenteren: verklaren, motiveren, uitleggen waarom
- Interpretieren: betekenis geven aan
- Een onderzoekscyclus doorlopen: via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
- Reflecteren over: kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper

Uitgebreide Filosofie (3 ^{de} graad HW)		Filosofie (2 ^{de} graad HW en MWW)		Filosofie (3 ^{de} graad WW)	
4.1 Filosofische vaardigheden		4.1 Filosofische vaardigheden		4.1 Filosofische vaardigheden	
LPD 1+	De leerlingen stellen filosofische vragen aan de hand van een aangebracht thema.	LPD 1+	De leerlingen stellen filosofische vragen aan de hand van een aangebracht thema.	LPD 1+	De leerlingen stellen filosofische vragen aan de hand van een aangebracht thema.
LPD 3	De leerlingen ontwikkelen een mondelinge en schriftelijke argumentatie over filosofische thema's en teksten <u>met behulp van inzichten uit de argumentatieleer: geldigheid van een redenering, drogredenen en valkuilen van het denken.</u>	LPD 2+	De leerlingen bieden argumenten voor en tegen een filosofische positie vanuit een aangebracht thema.	LPD 3	De leerlingen ontwikkelen een argumentatie over filosofische thema's en teksten <u>met behulp van inzichten uit de argumentatieleer: geldigheid van een redenering, drogredenen en valkuilen van het denken.</u>
LPD 2	De leerlingen interpreteren filosofische teksten. Zowel (toegankelijke) primaire als secundaire teksten.	LPD 3+	De leerlingen analyseren toegankelijke filosofische teksten gerelateerd aan een aangebracht thema. Zowel (toegankelijke) primaire als secundaire teksten.	LPD 2	De leerlingen interpreteren filosofische teksten. Zowel (toegankelijke) primaire als secundaire teksten.
LPD 4+	De leerlingen reflecteren over aangebrachte thema's rekening houdend met de geschiedenis van de filosofie.	LPD 4+	De leerlingen reflecteren over aangebrachte thema's rekening houdend met de geschiedenis van de filosofie.	LPD 4+	De leerlingen reflecteren over aangebrachte thema's rekening houdend met de geschiedenis van de filosofie.
4.2 Filosofische domeinen		4.2 Filosofische domeinen		4.2 Filosofische domeinen	
4.2.3 Kenleer en wetenschapsfilosofie: reflecteren over (de grenzen van) kennis en wetenschap		4.2.1 Kenleer en wetenschapsfilosofie		4.2.3 Kenleer en wetenschapsfilosofie: reflecteren over waarheid, kennis en wetenschap	
LPD 13	De leerlingen reflecteren over <u>het onderscheid tussen natuur- en menswetenschappen</u> en over de eigenheid van filosofie.	LPD 5	De leerlingen lichten toe de eigenheid van filosofisch denken en filosofie.	LPD 12	De leerlingen reflecteren over <u>het onderscheid tussen natuur- en menswetenschappen</u> en over de eigenheid van de filosofie.
LPD 14	De leerlingen reflecteren over de vraag naar waarheid en kennis <u>vanuit het rationalisme en het empirisme.</u>	LPD 6+	De leerlingen reflecteren over de vraag naar waarheid en kennis.	LPD 13	De leerlingen reflecteren over waarheid en <u>de totstandkoming van kennis met de concepten inductie en deductie.</u>
LPD 15	De leerlingen reflecteren over de demarcatie van wetenschap en over de rol van falsificatie.			LPD 14	De leerlingen reflecteren over de demarcatie van wetenschap en over de rol van falsificatie.
4.2.1 Wijsgerige antropologie: Reflecteren over wat mensen tot mensen maakt		4.2.2 Wijsgerige antropologie		4.2.1 Wijsgerige antropologie: reflecteren over wat mensen tot mensen maakt	
LPD 5	De leerlingen reflecteren over de verhouding tussen lichaam en geest vanuit visies en met concepten uit de wijsgerige antropologie.	LPD 7	De leerlingen reflecteren over de mens vanuit de wijsgerige antropologie: geest en lichaam.	LPD 5	De leerlingen reflecteren over de verhouding tussen lichaam en geest vanuit visies en met concepten uit de wijsgerige antropologie

LPD 6	De leerlingen reflecteren over <u>vrijheid en determinisme</u> vanuit visies en met concepten uit de wijsgerige antropologie.		Minstens 2 van de onderstaande begrippenparen: <ul style="list-style-type: none"> • Mechanisch – organisch • Vrij - door omstandigheden bepaald • Emotioneel – rationeel • Sociaal – individualistisch • Natuurwezen – Cultuurwezen • Passief, ontvangend – actief, creërend • Sekse en gender • Normaal - abnormaal 	LPD 6	De leerlingen reflecteren over <u>vrijheid en determinisme</u> vanuit visies en met concepten uit de wijsgerige antropologie.
LPD 7	De leerlingen reflecteren over de <u>verhouding tussen cultuur en natuur</u> vanuit visies en met concepten uit de wijsgerige antropologie.			LPD 7	De leerlingen reflecteren over de <u>verhouding tussen cultuur en natuur</u> vanuit visies en met concepten uit de wijsgerige antropologie.
4.2.5 Politieke filosofie: Reflecteren over de samenleving		LPD K1	De leerlingen reflecteren vanuit filosofische mensvisies over de wederzijdse beïnvloeding van individu en maatschappij.	LPD 11	De leerlingen reflecteren over <u>rechtvaardig samenleven</u> vanuit visies en met concepten uit de ethiek en de politieke filosofie.
LPD 16	De leerlingen reflecteren over <u>individu en gemeenschap, vrijheid, gelijkheid en rechtvaardigheid</u> vanuit politiek-filosofische visies.				
LPD 17	De leerlingen reflecteren over <u>macht, legitimiteit van de overheid en democratie</u> vanuit politiek-filosofische visies.				
4.2.2 Ethiek: Reflecteren over wat goed handelen en goed leven is.		4.2.3 Ethiek		4.2.2 Ethiek: reflecteren over wat goed handelen, goed leven en rechtvaardig samenleven is.	
LPD 8	De leerlingen reflecteren over centrale concepten uit de ethiek: <u>vrijheid en verantwoordelijkheid, is-ought, universalisme en relativisme.</u>	LPD 8+	De leerlingen tonen inzicht in volgende centrale begrippen in de moraal filosofie: waarden en normen, goed en kwaad, vrijheid en verantwoordelijkheid.	LPD 8	De leerlingen reflecteren over centrale concepten uit de ethiek: <u>vrijheid en verantwoordelijkheid, is-ought.</u>
LPD 10	De leerlingen reflecteren over goed handelen vanuit visies en met concepten uit de <u>deugdethiek, plichtethiek, gevolgenethiek en zorgethiek.</u>	LPD 9	De leerlingen reflecteren over ethische vraagstukken: plichtethiek en gevolgenethiek.	LPD 10	De leerlingen reflecteren over goed handelen vanuit visies en met concepten uit de <u>deugdethiek, plichtethiek, gevolgenethiek en zorgethiek.</u>
LPD 9	De leerlingen reflecteren over het goede en geslaagde leven.	LPD 10+	De leerlingen reflecteren over de vraag naar een gelukkig en zinvol leven vanuit filosofische benaderingen.	LPD 9	De leerlingen reflecteren over het goede en geslaagde leven.
		LPD K2	De leerlingen reflecteren over de toekomst van de maatschappij en de wereld vanuit filosofische benaderingen.		
4.2.3 Zijnsleer: Reflecteren over de werkelijkheid					
LPD 11	De leerlingen reflecteren over worden en zijn, transcendentie en immanentie vanuit visies en met concepten uit de zijnsleer.				
LPD 12	De leerlingen reflecteren over het statuut van noodzakelijkheid, toeval en doelgerichtheid vanuit visies en met concepten uit de zijnsleer.				
4.3. Onderzoekskompetentie				4.3. Onderzoekskompetentie	
LPD 18	# De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met specifieke inhouden van dit leerplan.			LPD 15	# De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met specifieke inhouden van dit leerplan.